

سازمان‌های غیر دولتی در پرتو دکترین امنیت انسانی

دکتر زهرا ضیافتی صباغ
عضو هیات علمی دانشگاه پیام‌نور تهران

تقدیم به آنانی که به من آموختند

و

پیشکش به آنانی که از من فواید آموخت...

تقدیر و تشکر

سپاس به درگاه عالم قادر که به من جان داد تا با دل بندگی اش کنم.

فهرست مطالب

مقدمه	۹
بخش اول - راهیابی دکترین امنیت انسانی به حوزه‌ی فعالیت سازمان‌های غیردولتی	۱۳
فصل اول - پیدایش دکترین امنیت انسانی در عرصه‌ی حقوق بین‌الملل	۱۶
مبحث اول: سیر تاریخی تکوین مفهوم امنیت انسانی	۱۷
مبحث دوم: تعریف مفهوم امنیت انسانی	۲۱
مبحث سوم: ابعاد و مؤلفه‌های امنیت انسانی و استراتژیهای ارتقای آن	۳۴
مبحث چهارم: اصول امنیت انسانی	۴۰
فصل دوم - مقایسه‌ی امنیت انسانی با سایر مفاهیم مشابه	۴۵
مبحث اول: امنیت انسانی و حقوق بشر	۴۶
مبحث دوم: امنیت انسانی و امنیت ملی	۵۱
مبحث سوم: امنیت انسانی و توسعه	۵۵
مبحث چهارم: امنیت انسانی و مداخله‌ی بشر دوستانه	۶۰
فصل سوم - کاستی‌های دولت‌ها و لزوم مشارکت سازمان‌های غیردولتی	۶۸
بخش دوم - سازمان‌های غیردولتی و حمایت آنان از اقشار آسیب‌پذیر	۸۳
فصل اول - دلایل پیدایش و رشد سازمان‌های غیردولتی و ویژگی آنان	۸۶
مبحث اول: تحولات عصر حاضر و رشد روزافزون سازمان‌های غیردولتی	۸۶
مبحث دوم: تاریخچه‌ی سازمان‌های غیردولتی و ملزومات شکل‌گیری آنها	۸۹
مبحث سوم: تعریف سازمان‌های غیردولتی	۹۲

۶ □ سازمان‌های غیر دولتی در پرتو دکترین امنیت انسانی

- مبحث چهارم: خصایص سازمان‌های غیردولتی ۹۵
- فصل دوّم - ارتباط سازمان‌های غیردولتی با دولت‌ها، شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل، سایر ارکان ملل متحد، سازمان‌های منطقه‌ای و با یکدیگر** ۱۱۴
- مبحث اوّل: رابطه‌ی دولت و سازمان‌های غیردولتی ۱۱۴
- مبحث دوّم: رابطه‌ی سازمان‌های غیردولتی با شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل ۱۲۲
- مبحث سوّم: ارتباط سازمان‌های غیردولتی با سایر ارکان ملل متحد و سازمان‌های منطقه‌ای ۱۳۰
- مبحث چهارم: ارتباط سازمان‌های غیردولتی با یکدیگر ۱۳۴
- فصل سوّم - نقش‌آفرینی سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی در تأمین امنیت انسانی** ۱۳۷
- مبحث اوّل: مشارکت سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی در شکل‌گیری قواعد بین‌المللی مؤثر بر تأمین امنیت انسانی برای اقشار آسیب‌پذیر ۱۳۹
- مبحث دوّم: مشارکت سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی در اجرای قواعد بین‌المللی مؤثر بر تأمین امنیت انسانی برای اقشار آسیب‌پذیر ۱۴۶
- بخش سوّم - اقشار آسیب‌پذیر و ضرورت حمایت از آنان توسط سازمان‌های غیردولتی** ۱۶۱
- فصل اوّل - آسیب‌پذیری و مفاهیم مرتبط** ۱۶۴
- مبحث اوّل: کرامت انسانی ۱۶۴
- مبحث دوّم: تبعیض مثبت ۱۶۵
- مبحث سوّم: تعریف مفهوم آسیب‌پذیری ۱۶۹
- فصل دوّم - طبقه‌بندی اقشار آسیب‌پذیر و رویکرد حمایتی سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی** ۱۷۲
- مبحث اوّل: زنان ۱۷۳
- مبحث دوّم: کودکان ۱۸۴
- مبحث سوّم: معلولان ۱۹۴
- مبحث چهارم: سالخوردگان ۲۰۹

فهرست مطالب □ ۷

فصل سوّم - ضرورت توجه به ابعاد خاص آسیب‌پذیری اقشار آسیب‌پذیر در پرتو دکترین

امنیت انسانی ۲۱۷

مبحث اوّل: برخی ابعاد خاص آسیب‌پذیری زنان ۲۱۷

مبحث دوّم: برخی ابعاد خاص آسیب‌پذیری کودکان ۲۲۴

مبحث سوّم: برخی ابعاد خاص آسیب‌پذیری معلولان و سالخوردگان ۲۳۵

بخش چهارم - سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی در عرصه‌ی

بین‌المللی ۲۳۹

فصل اوّل - دلایل ورود سازمان‌های غیردولتی به روابط بین‌المللی ۲۴۲

مبحث اول: جهانی شدن ۲۴۴

مبحث دوّم: فراملی‌گرایی ۲۴۷

مبحث سوم: حکمرانی جهانی ۲۴۸

مبحث چهارم: بروز تغییر در ساختار همکاری‌های بین‌المللی ۲۵۱

مبحث پنجم: بروز تغییر در نوع و کیفیت مخاصمات مسلحانه ۲۵۲

مبحث ششم: دموکراسی جهانی ۲۵۹

فصل دوّم - قابلیت‌ها، محدودیت‌ها و نقایص عملکرد سازمان‌های غیردولتی در عرصه‌ی

بین‌المللی و بایسته‌های کاربردی برای اثربخشی فعالیت آنان ۲۶۲

مبحث اوّل: قابلیت‌های سازمان‌های غیردولتی در عرصه‌ی بین‌المللی ۲۶۲

مبحث دوّم: محدودیت‌های سازمان‌های غیردولتی در عرصه‌ی بین‌المللی ۲۷۵

مبحث سوّم: نقایص فعالیت سازمان‌های غیردولتی در عرصه‌ی بین‌المللی ۲۸۲

نتیجه‌گیری ۲۹۱

فهرست منابع و مآخذ ۳۰۳

فهرست جداول

جدول شماره ۱- کشورهای دارای بالاترین سطح فقدان امنیت غذایی به ترتیب	۳۵
جدول شماره ۲- وضعیت کشورهای در حال توسعه و شکنندگی تعدادی از آنها	۷۲
جدول شماره ۳- بررسی مقایسه‌ای دولت‌های بسیار شکننده‌ی جهان از سال ۲۰۰۶ تا	۲۰۱۰
	۷۹

فهرست تصاویر

تصویر شماره ۱- وضعیت امنیت غذایی در جهان	۳۵
تصویر شماره ۲- زوایای سه‌گانه‌ی رویکرد انسان محور در بررسی نحوه‌ی عملکرد دولت‌های شکننده	۷۱
تصویر شماره ۳- نقشه جهان در سال ۲۰۱۳ به لحاظ میزان شکنندگی کشورها، بر مبنای تحقیقات سازمان غیردولتی «صندوق کمک برای صلح»	۷۷
تصویر شماره ۴- فراوانی ختنه کردن زنان و دختران بر اساس اطلاعات منتشره توسط یونیسف در سال ۲۰۱۳	۲۲۴
تصویر شماره ۵- پراکندگی جهانی به کارگیری کودکان در مخاصمات مسلحانه	۲۳۰
تصویر شماره ۶- پراکندگی جهانی کار کودکان در سال ۲۰۱۲ و ۱۰ کشور دارای بالاترین رتبه در این زمینه	۲۳۵